

Sygn. XXV C 1522/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca: sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Wrona

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2023 r. w Warszawie

sprawy z powództwa **G. C.**

przeciwko **K. W. (1)**

o zachówek

1. Zasądza od K. W. (1) na rzecz G. C. kwotę **449 889,83** (czterysta osiemdziesiąt sześć tysięcy czterysta czterdzieści cztery i 17/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 18 maja 2010 r. do dnia zapłaty,
2. W pozostałym zakresie powództwo oddala.
3. Rozliczenie kosztów postępowania pozostawia referendarzowi sądowemu przy ustaleniu, że powódka wygrała proces w 92%, a pozwany wygrał w 8 %.

Sygn. akt XXV C 1522/09

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 18 maja 2023 r.

Powódka **G. C.** pozwem z dnia 5 listopada 2009 r. (data prezentaty Sądu Okręgowego w Warszawie - k. 2 a.s.) wniosła pierwotnie o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego **K. W. (1)** kwoty 908.228,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka podała, że dochodzona przez nią kwota pieniężna stanowi kwotę zachowku należnego jej po jej zmarłym ojcu S. F., zaś pozwany K. W. (1) jest jedynym spadkobiercą testamentowym zmarłego w dniu 22 października 2005 r. S. F. (testamenty z 1993 r. i z 1997 r. otwarte i ogłoszone w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie I Wydział Cywilny w dniu 7 listopada 2006 r.). Powódka podała również, że ona i jej siostra K. W. (2) jako dzieci spadkodawcy są jego spadkobiercami ustawowymi, a majątek spadkowy stanowią: a) działka budowlana nr (...) w obrębie(...)w W. przy ul. (...) o powierzchni 2.673 m⁽²⁾ i orientacyjnej wartości 4.463.910,00 zł (sam grunt) licząc około 1.670,00 zł za 1 m⁽²⁾ - według ofert internetowych z tego rejonu cena waha się od 800,00 zł do 1.670,00 zł za 1 m⁽²⁾ oraz budynek o powierzchni 318 m⁽²⁾ – budowa po roku 1970 (do remontu) i dobudówka o powierzchni ponad 300 m⁽²⁾ – budowa przed rokiem 2000 (stan surowy); b) wkład mieszkaniowy na lokal spółdzielczy lokatorski nr (...) przy ul. (...) w W. będący w zasobach (...) Spółdzielni Mieszkaniowej o powierzchni 57,10 m⁽²⁾ w wysokości 367.459,51 zł obliczony na dzień 14 września 2009 r. Ww. majątek stanowił współwłasność

S. F. i jego żony I. F., po której spadek nabył spadkodawca jako jej mąż oraz dzieci, po 1/3 części każde z nich. W związku z powyższym spadkodawcy S. F. przypadła udział w nieruchomości i wkładzie mieszkaniowym w 2/3 częściach, który przekazał testamentem pozwanemu. Powódka odziedziczyła na podstawie art. 931 § 1 k.c. w trybie ustawowym po matce I. F. zmarłej w dniu 8 lipca 2005 r., która nie pozostawiła testamentu, wraz z siostrą K. W. (2) i ojcem S. F. (spadkodawca) 1/3 spadku, czyli 1/6 całości majątku. Powódka wskazała, iż w razie dziedziczenia ustawowego po swym ojcu S. F. (spadkodawcy) odziedziczyłaby 1/2 spadku, czyli 1/3 całości majątku, a pozwany K. W. (1) nie byłby powołany do dziedziczenia z mocy ustawy. Zatem na podstawie art. 991 § 1 k.c. powódce przysługuje zachówek w wysokości połowy wartości udziału spadkowego, który by jej przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, czyli 1/6 całości majątku. Wartość całego majątku powódka oszacowała na 5.449.369,51 zł (pozew – k. 2-6 a.s., pismo procesowe z dnia 02.06.2010 r. – k. 117-125 a.s., pismo procesowe z dnia 14.10.2010 r. – k. 161-163 a.s., pismo procesowe z dnia 27.06.2011 r. – k. 267-270 a.s.).

W odpowiedzi na pozew pozwany **K. W. (1)** wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz od powódki zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podał, że w jego ocenie powódka nie udowodniła twierdzeń oraz okoliczności zawartych w pozwie, z których wywodzi określone skutki prawne konkretyzujące się w posiadaniu przez powódkę prawa podmiotowego do wystąpienia z roszczeniem o zachówek. Pozwany kwestionując wysokość żądania powódki, tj. wartość majątku i sposób wyliczenia zachowku, podniósł, że powódka przeprowadziła błędną subsumpcję przepisów prawa spadkowego, odnosząc wartość ustalonego zachowku do „całości majątku”, pomijając, że zachówek należy się powódce po zmarłym S. F., a nie po zmarłej I. F. i S. F., gdyż w tym przypadku wysokość zachowku ustala się mając na uwadze spadek po zmarłym S. F., który z ustawy nabyłaby powódka i jej siostra K. W. (2), gdyby do dziedziczenia testamentowego nie był powołany w testamencie pozwany K. W. (1). Pozwany podniósł zarzut dotyczący wskazanych w pozwie praw majątkowych wchodzących, według nieudowodnionych twierdzeń powódki, w skład masy spadkowej, na chwilę otwarcia spadku, wskazując, iż zaprezentowane w pozwie ustalenie przez powódkę praw majątkowych wchodzących do spadku na dzień jego otwarcia nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach. Po pierwsze, zdaniem pozwanego, powódka nie przedstawiła dokumentów lub innych dowodów świadczących jednoznacznie o tym, jaki tytuł prawny przysługiwał S. F. do działki budowlanej przy ul. (...) w W. – na dzień otwarcia spadku po S. F.. Po drugie, powódka nie wykazała, czy 22 listopada 2005 r. S. F. przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W.. Ponadto pozwany podniósł zarzut błędnego wskazania przez powódkę w pozwie wartości tychże praw przy założeniu, że wykazane przez powódkę prawa majątkowe wchodzi do masy spadkowej po zmarłym S. F. na chwilę otwarcia spadku. Reasumując, w ocenie pozwanego powódka nie udowodniła dochodzonego przez siebie roszczenia. Odnosząc się do zawartego w pozwie żądania naliczenia odsetek od dochodzonej kwoty zachowku na podstawie art. 482 § 1 k.c. pozwany wniósł o oddalenie tego wniosku jako niezasadnego, gdyż w przedmiotowej sprawie nie zaistniały przesłanki do zastosowania tej normy, bowiem pozew nie został poprzedzony żadnym wezwaniem do zapłaty, z którego wynikałaby data wymagalności świadczenia (odpowiedź na pozew – k. 94-107 a.s., pismo procesowe z dnia 16.09.2010 r. – k. 134-137 a.s., pismo procesowe z dnia 30.05.2011 r. – k. 261-263 a.s., pismo procesowe z dnia 18.10.2019 r. – k. 318-319 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2021 r. powódka G. C. wskazała, iż w przedmiotowej sprawie dochodzi zasądzenia od pozwanego K. W. (1) na swoją rzecz zachowku po ojcu S. F. w kwocie 449.889,83 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty.

Powódka wskazała, że ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wynika, że w skład spadku po S. F. wchodził udział 2/3 we własności zabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...), położoną w W. przy ul. (...) oraz udział 2/3 w zwaloryzowanym wkładzie mieszkaniowym związanym ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...), położonym w W. przy ul. (...). Pierwszy z wymienionych składników majątkowych został wyceniony w opinii z dnia 2 lutego 2021 r. sporządzonej przez biegłą z zakresu szacowania nieruchomości M. G. na kwotę 1.552.226,00 zł (2.328.340,00 zł x 2/3). Natomiast z pisma (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 12 października 2020 r. wynika, że wartość wkładu mieszkaniowego związana z lokatorskim

prawem do ww. lokalu wynosi 371.000,00 zł. Zatem łączna wartość spadku po S. F. wynosi 1.799.559,00 zł. W przypadku dziedziczenia ustawowego powódce przypadłby w spadku po ojcu udział wynoszący $\frac{1}{2}$ części, zatem należny jej zachówek po S. F. wyniesie 449.889,83 zł, tj. $([1.799.559,00 \text{ zł}/2]/2)$. Powódka wyjaśniła, że w pozwie z dnia 3 listopada 2009 r. wyliczono należny jej zachówek odnosząc podstawę jego ustalenia do udziału w całym majątku wspólnym S. i I. małżonków F.. Innymi słowy wskazywany w pozwie udział $\frac{1}{6}$ w tym majątku stanowi równowartość $\frac{1}{4}$ wartości spadku po S. F., tym samym zastrzeżenia dotyczące rzekomo niewłaściwego wyliczenia zachowku przez powódkę wynikają z nieporozumienia i są całkowicie bezpodstawne (pismo procesowe z dnia 22.12.2021 r. – k. 515-516 a.s.).

Pozwany K. W. (1) w piśmie procesowym z dnia 23 lutego 2022 r. wyraził stanowisko, iż kwestionuje twierdzenia powódki dotyczące przysługiwania jej prawa do zachowku po zmarłym S. F. w wysokości wskazanej w piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2021 r.. Pozwany podniósł, że powódka do chwili obecnej nie wykazała wartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w W. przy ul. (...) (pismo procesowe z dnia 23.02.2022 r. – k. 543-543v a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 22 kwietnia 2022 r. pozwany K. W. (1) wskazał, iż z postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie, I Wydział Cywilny z dnia 29 maja 2014 r., sygn. akt I Ns 399/10, oraz z postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie, XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt XXVII 1347/16 wynika, że powódka otrzymała spadek po matce I. F., w skład którego wchodziła $\frac{1}{2}$ spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) o powierzchni 57,10 m⁽²⁾ o wartości 371.000,00 zł oraz $\frac{1}{2}$ własności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w W. przy ul. (...), stanowiącej działkę ewidencyjną o numerze (...), obręb(...)o powierzchni 2.673,00 m⁽²⁾, o wartości 1.743.000,00 zł. Na skutek podziału majątku spadkowego po I. F. powódce została przyznana własność spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...), natomiast zabudowana nieruchomość gruntowa położona w W. przy ul. (...), stanowiąca działkę ewidencyjną o numerze (...), obręb (...) o powierzchni 2.673,00 m⁽²⁾ została podzielona na dwie działki odpowiednio o numerze (...)powierzchni 446 m⁽²⁾, która została przyznana na własność K. W. (2) oraz(...)powierzchni 2.227,00 m⁽²⁾, która została przyznana na własność pozwanemu. W ocenie pozwanego powyższe okoliczności winny zostać wzięte pod uwagę przy ustalaniu składników majątkowych pozwanego i składników majątkowych wchodzących w skład majątku po S. F., a już w szczególności przy ustaleniu ich wartości, bowiem składniki majątkowe, jakie weszły w skład majątku pozwanego, ograniczyły się do działki nr (...) o powierzchni 2.227,00 m⁽²⁾, której wartość w ww. postanowieniach została wyceniona na 1.452.000,00 zł, co okazało się ceną zupełnie nierynkową. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, że zasadność roszczenia o zachówek po S. F. winna być oceniana w świetle art. 5 k.c. i zasad słuszności, bowiem przyznanie powódce roszczenia zgodnie z jej żądaniem skutkowałoby sprzecznym z zasadami współżycia społecznego wzbogaceniem powódki, gdyż na skutek przyznania jej zachowku w żądanej przez nią kwocie otrzymana przez nią część majątku wspólnego S. F. oraz I. F. o łącznej wartości około 800.000,00 zł byłaby równa wartości majątku spadkowego po samym S. F., jaki przypadł pozwanemu. Dodatkowo w ocenie pozwanego, zasadność i wysokość roszczenia powódki winna być oceniana pod kątem nakładów czynionych na majątek S. F., pieczy nad tym majątkiem, relacji rodzinnych oraz dopełniania przez powódkę obowiązków alimentacyjnych wobec I. F. i S. F. (pismo procesowe z dnia 22.04.2022 r. – k. 548-550 a.s.).

Na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2023 r., na której zamknięto przewód sądowy, strony podtrzymały swe dotychczasowe żądania i stanowiska w sprawie (protokół rozprawy z dnia 19.04.2023 r. – k. 713-714 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Małżonkowie S. F. oraz I. F. (z domu K.) mieli dwoje dzieci: córkę G. F. (obecnie: G. C.) oraz córkę K. F. (obecnie: K. W. (2)) (okoliczności bezsporne, a ponadto: odpis skrócony aktu małżeństwa S. F. oraz I. F. – k. 14 a.s., odpis skrócony aktu małżeństwa G. C. i M. C. – k. 15 a.s., odpis zupełny aktu małżeństwa K. F. i G. W. – k. 16 a.s., odpis skrócony aktu

urodzenia G. F. (obecnie G. C.) – k. 17 a.s., odpis skrócony aktu urodzenia K. F. – k. 19 a.s., przesłuchanie powódki G. C. w charakterze strony postępowania – k. 343-344 a.s.).

W dniu 8 lipca 2005 r. zmarła I. F. (z domu K.), a w dniu 22 października 2005 r. zmarł S. F.(odpis skrócony aktu zgonu S. F. – k. 20 a.s., odpis skrócony aktu zgonu I. F. (z domu K.) – k. 21 a.s.).

Zmarła I. F. (z domu K.) nie pozostawiła testamentu (okoliczność bezsporna).

S. F. na podstawie testamentu notarialnego ostatecznie do całego spadku powołał pozwanego w sprawie - swego wnuka K. W. (1), syna G. i K. (testament notarialny z dnia 16.02.1993 r. – k. 10-10v a.s., testament notarialny z dnia 27.02.1997 r. – k. 11-11v a.s., odpis zupełny aktu małżeństwa K. F. i G. W. – k. 16 a.s., odpis skrócony aktu urodzenia K. W. (1) – k. 18 a.s., odpis skrócony aktu urodzenia K. F. – k. 19 a.s.).

Spadek po I. F. (z domu K.) na podstawie ustawy nabyli jej mąż S. F. oraz jej córki K. W. (2) (z domu F.) i G. C. (z domu F.) po 1/3 części każde z nich. Natomiast spadek po S. F. na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego w dniu 27 lutego 1997 r. przed notariuszem w W. W. J. w Kancelarii Notarialnej w W. za numerem rep. (...) nabył jego wnuk K. W. (1) w całości z dobrodziejstwem inwentarza (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie I Wydział Cywilny z dnia 07.11.2006 r., sygn. akt I Ns 1508/06 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku – k. 8-9v a.s., protokoły otwarcia i ogłoszenia testamentów – k. 12-13 a.s.).

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w W. I Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 29 maja 2014 r., sygn. akt I Ns 399/10:

1) ustalił, że w skład majątku wspólnego małżonków I. F. i S. F. wchodziły: a) spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) o powierzchni 57,10 m², pozostające w zasobach (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, z którym związany jest wkład mieszkaniowy o wartości 371.000,00 zł; b) własność zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w W. przy ul. (...), stanowiącej działkę ewidencyjną o numerze (...), w obrębie (...) o powierzchni 2.673 m², o wartości 1.743.000,00 zł;

2) ustalił, że udziały obojga małżonków w majątku wspólnym były równe i wynosiły po 1/2 części;

3) ustalił, że w skład spadku po zmarłej I. F. wchodzi: a) udział 1/2 we wkładzie mieszkaniowym, związanym ze spółdzielczym lokatorskim prawem od lokalu mieszkalnego opisanym w punkcie 1a niniejszego postanowienia, o wartości 185.500,00 zł; b) udział 1/2 we własności nieruchomości opisanej w punkcie 1b niniejszego postanowienia, o wartości 871.500,00 zł;

4) dokonał podziału majątku wspólnego małżonków I. F. i S. F., działu spadku po zmarłej I. F. oraz zniesienia współwłasności w ten sposób, że: a) wkład mieszkaniowy związany ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego, opisanym w punkcie 1a niniejszego postanowienia, o wartości 371.000,00 zł przyznać na wyłączną własność G. C.; b) działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 446 m⁽²⁾ o wartości 266.000,00 zł, opisaną na mapie nieruchomości sporządzonej przez biegłego geodetę mgr inż. C. W., nr uprawnień (...), przyjętej przez Prezydenta (...) – Ośrodek (...) w dniu 23 września 2013 r. i zarejestrowanej pod nr (...), która stanowi integralną część niniejszego postanowienia, przyznać na wyłączną własność K. W. (2); c) działkę projektowaną o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 2.227 m⁽²⁾ o wartości 1.452.000,00 zł, opisaną na mapie nieruchomości sporządzonej przez biegłego geodetę mgr inż. C. W., nr uprawnień (...), przyjętej przez Prezydenta (...) – Ośrodek (...) w dniu 23 września 2013 r. i zarejestrowanej pod nr (...), która stanowi integralną część niniejszego postanowienia, przyznać na wyłączną własność K. W. (1);

5) zasądził od G. C. na rzecz K. W. (2) kwotę 22.833,34 zł tytułem spłaty, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia temu terminowi, do dnia zapłaty;

6) zasądził od K. W. (1) na rzecz K. W. (2) kwotę 59.333,36 zł tytułem spłaty, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia temu terminowi, do dnia zapłaty (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie z dnia 29.05.2014 r., sygn. akt I Ns 399/10 – k. 310-312 a.s., postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22.12.2016 r. wraz z uzasadnieniem, sygn. akt XXVII Ca 1347/16 – k. 352-370 a.s., wypis z rejestru gruntów z dnia 02.07.2007 r. – k. 22 a.s., zawiadomienie o zmianach w danych ewidencji gruntów i budynków z dnia 10.07.2007 r. – k. 23 a.s., zawiadomienie o zmianie z dnia 10.07.2007 r. – k. 24-25 a.s., zaświadczenia z (...) Spółdzielni Mieszkaniowej – k. 26-27 a.s., umowa przyrzeczenia sprzedaży z dnia 18.08.1971 r. – k. 146-147 a.s., umowa dzierżawy z dnia 10.12.1971 r. – k. 148-149 a.s., pokwitowania – k. 150-151 a.s., pismo Urzędu Miasta Stołecznego W. z dnia 22.09.2010 r. – k. 152 a.s., przydział lokalu mieszkalnego – k. 164, pismo (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 12.10.2020 r. – k. 444 a.s.).

Zwaloryzowany wkład mieszkaniowy na lokal nr (...) znajdujący się przy ul. (...) w W. o powierzchni użytkowej 57,10 m² w budynku stanowiącym własność (...) Spółdzielni Mieszkaniowej na dzień 14 września 2010 r. wynosił 367.459,51 zł (zaświadczenie z (...) Spółdzielni Mieszkaniowej – k. 133 a.s.).

W dniu 4 czerwca 2020 r. została zawarta w formie aktu notarialnego, rep. (...) umowa ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego oraz przeniesienia jego własności na rzecz G. C., po wpłacie przez nią w dniu 25 lutego 2020 r. uzupełniającego wkładu budowlanego stanowiącego nominalną wartość umorzenia kredytu (pomoc ze środków publicznych) w kwocie 17,13 zł (pismo (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 12.10.2020 r. – k. 444 a.s., umowa ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego oraz przeniesienia jego własności z dnia 04.06.2020 r., rep.(...) – k. 447-460 a.s., przesłuchanie powódki G. C. w charakterze strony postępowania – k. 343-344 a.s.).

Pozwany K. W. (1) w dniu 2 marca 2021 r. sprzedał działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,2227 ha z obrębem (...), objętą KW nr (...) za cenę w wysokości 800.000,00 zł (wydruk KW – k. 489-498 a.s., umowa sprzedaży z dnia 02.03.2021 r., rep. (...) – k. 555-566 a.s.).

Wartość rynkowa prawa własności nieruchomości gruntowej składającej się z działki ewidencyjnej o numerze (...) o powierzchni 2.673,00 m² z obrębem (...) według stanu na dzień 22 października 2005 r. oraz cen i warunków rynkowych aktualnych na dzień oszacowania wartości rynkowej wynosi 2.328.340,00 zł (pisemna opinia główna z dnia 02.02.2021 r. sporządzona przez biegłą sądową z zakresu wyceny nieruchomości mgr M. G. wraz z załącznikami – k. 380-434 a.s. pisemna opinia uzupełniająca z dnia 15.07.2022 r. sporządzona przez biegłą sądową z zakresu wyceny nieruchomości mgr M. G. wraz z załącznikami – k. 613-627 a.s., ustna opinia uzupełniająca złożona na rozprawie w dniu 19.04.2023 r. przez biegłą sądową z zakresu wyceny nieruchomości mgr M. G. – k. 713-713v a.s.).

Sąd ustalił, że S. F. nie pozbawił swojej córki G. C. prawa do zachowku poprzez jej wydziedziczenie. G. C. nie została również uznana za niegodną dziedziczenia po swym ojcu i nie zawarła ze swym ojcem umowy o zrzeczeniu się dziedziczenia po nim (okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie dowodów z dokumentów powołanych w treści uzasadnienia, których autentyczności żadna ze stron nie podważała. Wiarygodność tych dokumentów nie budziła również zastrzeżeń Sądu. W ocenie Sądu mogły stanowić one podstawę rozstrzygnięcia, gdyż w większości dotyczyły okoliczności bezspornych lub ustalonych także za pomocą innych środków dowodowych.

Czyniąc ustalenia faktyczne Sąd posiłkował się także zeznaniami przesłuchanej w charakterze strony postępowania powódki G. C.. Sąd uznał zeznania powódki za wiarygodne, bowiem pozostawały one zgodne z treścią dowodów z dokumentów powołanych w treści uzasadnienia. Nie było zatem powodów, aby odmówić zeznaniom powódki wiarygodności i mocy dowodowej.

Wobec sporu co do okoliczności faktycznych wymagających wiedzy specjalnej Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej rzeczoznawcy majątkowego J. W.. Pisemna opinia ww. biegłej sądowej wraz z ustną opinią uzupełniającą (k. 181-218 a.s., 278-280 a.s.) mimo, że kategoryczna w zakresie postawionych wniosków, została uznana za niewystarczającą i niekompletną, gdyż ww. biegła zarówno w opinii podstawowej, jak i uzupełniającej nie wyłożyła toku rozumowania, który doprowadził do końcowych wniosków.

Ostatecznie Sąd uznał wnioski wynikające z opinii sporządzonej przez biegłą sądową z zakresu wyceny nieruchomości mgr M. G., który to dowód został dopuszczony wobec nierozwiązania sporu stron co do wartości rynkowej nieruchomości gruntowej składającej się z działki ewidencyjnej o numerze (...) o powierzchni 2.673,00 m⁽²⁾ z obrębu (...) według stanu na dzień 22 października 2005 r. (tj. z dnia otwarcia spadku) oraz cen i warunków rynkowych aktualnych na dzień oszacowania wartości rynkowej. Sąd w całości włączył rzeczoną opinię do podstaw faktycznych orzeczenia, nie dopatrując się w toku rozumowania ww. biegłej sądowej błędów logicznych mogących podważać poprawność złożonej przez nią opinii. W ocenie Sądu ww. opinia jest przekonująca, wyczerpująco uzasadniona, stanowcza oraz jednoznaczna. Ponadto przedmiotowa opinia jest też spójna, jasna oraz logiczna. Zawiera ona czytelne uzasadnienie, pozwalające na skontrolowanie toku rozumowania biegłej pod kątem zasad logiki i doświadczenia życiowego. Z treści tej opinii wynika, iż przedmiotem analizy sporządzającej tę opinię były wszystkie czynniki, od których zależy ustalenie prawidłowej wartości nieruchomości. Sposób wyliczenia wartości wycenianej nieruchomości gruntowej zaprezentowany przez biegłą sądową wskazuje na prawidłowy tok podejmowania przez nią kolejnych czynności analitycznych. Ponadto biegła sądowa sporządzająca opinię główną w opiniach uzupełniających wyjaśniła przyjęty sposób i metodologię dokonanej oceny. Strony nie zakwestionowały tej opinii. W tym stanie rzeczy Sąd również nie znalazł podstaw do podważania opinii i przyjął ją w pełni za podstawę do ustalenia stanu faktycznego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

W niniejszej sprawie powódka wystąpiła przeciwko pozwanemu z roszczeniem o zapłatę kwoty pieniężnej z tytułu zachowku po ojcu S. F..

Na wstępie rozważań należy podnieść, że zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art. 991 § 2 k.c.). Przy ustalaniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczenia zachowku uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców, którzy spadek odrzucili, natomiast nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczni (art. 992 k.c.). Przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny uczynione przez spadkodawcę.

Wskazać należy, że uprawnienie do zachowku oparte jest na istnieniu bliskiej więzi rodzinnej między spadkodawcą a uprawnionym. Dlatego też ustawa zakreśla krąg uprawnionych podmiotów stosunkowo wąsko. Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. są to jedynie zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy. Powstanie uprawnienia do zachowku jest przy tym uzależnione od tego, aby w konkretnym stanie faktycznym osoby te byłyby powołane do spadku z ustawy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie dochodzą do dziedziczenia osoby, które zostały uznane za niegodnych (por. art. 928 § 2 k.c.), małżonek wyłączony od dziedziczenia w trybie art. 940 k.c., małżonek, w stosunku do którego orzeczono separację (por. art. 935¹ k.c.), wydziedziczone przez spadkodawcę w testamencie (por. art. 1008 k.c.), osoby które odrzuciły spadek (por. art. 1020 k.c.) oraz takie, które zawarły umowę o zrzeczeniu się dziedziczenia (por. art. 1049 § 2 k.c.). W takich sytuacjach, zgodnie z ustawą, dochodzą do dziedziczenia zstępni niegodnego, wydziedziczego,

osoby, która odrzuciła spadek, a gdy chodzi o zrzekającego się dziedziczenia, zstępni tacy dochodzą do dziedziczenia jedynie wówczas, gdy z umowy wynika, że zrzeczenie się ich nie obejmuje (por. art. 1049 § 1 k.c.). Osoby takie zatem stają się uprawnionymi do zachowku.

W niniejszej sprawie było bezsporne, że powódka jest spadkobiercą po ojcu w udziale wynoszącym 1/2.

Odnosnie wskazanego w pozwie roszczenia o zachówek trzeba w pierwszym rzędzie wskazać, że powódka dochodzi z tego tytułu ostatecznie kwoty 449.889,83 złotych.

Było przy tym bezsporne, że udział przysługujący powódce w spadku po ojcu wynosił 1/2. W konsekwencji, stosownie do cytowanego powyżej art. 991 § 1 k.c., zachówek powódki wynosi połowę wartości udziału spadkowego, który by jej przypadł w dziedziczeniu ustawowym, czyli 1/4 wartości całego spadku po S. F., albowiem powódka w dacie otwarcia spadku nie była osobą małoletnią ani też osobą trwale niezdolną do pracy ($1/2 \times 1/2 = 1/4$).

Powódka nie została też pozbawiona prawa do zachowku, albowiem spadkodawca nie dokonał jej wydziedziczenia w testamencie. Powódka nie została także uznana za niegodną dziedziczenia po ojcu. Wobec powyższego powódce co do zasady należy się zachówek po swoim ojcu. G. C. pomimo powołania do spadku po ojcu nie otrzymała również jakiegokolwiek, należącego do spadku, składnika majątkowego.

Sąd nie podzielił stanowiska strony pozwanej, iż powódce nie należy się zachówek po ojcu, tudzież, że powinien zostać ograniczony ilościowo.

Pozwany wskazywał, że zasadność roszczenia o zachówek po S. F. winna być oceniana w świetle art. 5 k.c. i zasad słuszności, bowiem przyznanie powódce roszczenia zgodnie z jej żądaniem skutkowałoby sprzecznym z zasadami współzycia społecznego wzbogaceniem powódki, gdyż na skutek przyznania jej zachowku w żądanej przez nią kwocie otrzymana przez nią część majątku wspólnego S. F. oraz I. F. o łącznej wartości około 800.000,00 zł byłaby równa wartości majątku spadkowego po samym S. F., jaki przypadł pozwanemu. Dodatkowo w ocenie pozwanego zasadność i wysokość roszczenia powódki winna być oceniana pod kątem nakładów czynionych na majątek S. F., pieczy nad tym majątkiem, relacji rodzinnych oraz dopełniania przez powódkę obowiązków alimentacyjnych wobec I. F. i S. F..

Odnosząc się do zarzutu przedstawionego w powyższym akapicie należy przede wszystkim podnieść, iż zarzuty skierowane przez pozwanego zdaniem Sądu są zbyt spóźnione i niezasadne. Ponadto przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby powódka w ostatnich latach życia ojca nie utrzymywała z nim relacji rodzinnych i nie interesowała się jego losem. Pozwana nie wykazała i nie udowodniła zatem istnienia tego rodzaju okoliczności faktycznych. Tym samym zarzut ten należało uznać za chybiony.

Ponadto co do zasady należy wymagać dla skuteczności zarzutu z art. 5 k.c. w sprawie o zachówek, aby okoliczności leżące u podstaw zarzutu nadużycia prawa podmiotowego dotyczyły relacji pomiędzy stronami sporu, a nie relacji pomiędzy uprawnionym do zachowku a spadkodawcą. Regulacja zawarta w art. 928 i 1008 k.c. ma bowiem na względzie zachowanie naganne w stosunku do spadkodawcy, a klauzula generalna z art. 5 k.c. dotyczy oceny zachowania uprawnionego wobec dłużnika, czyli stron procesu w sprawie o zachówek lub oceny w szerszym kontekście społeczno-gospodarczym przeznaczenia prawa (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20.12.2019 r., VI ACa 330/18).

W celu ustalenia wysokości należnej powódce sumy tytułem zachowku po S. F. w pierwszej kolejności należało obliczyć wartość stanu czynnego spadku, aby na tej podstawie ustalić tzw. substrat zachowku.

Substrat zachowku jest podstawą ustalenia sumy stanowiącej zachówek należny uprawnionemu i odpowiada czynnej wartości spadku (wartość aktywów) pomniejszonej o wartość pasywów (długów spadkowych). Udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku zostaje ustalony zgodnie z art. 992 k.c. Uzyskany w ten sposób ułamek

mnoży się przez $\frac{1}{2}$ lub $\frac{2}{3}$. W ten sposób otrzymuje się ułamek, przez który należy pomnożyć substrat zachowku. Wynik mnożenia stanowi wielkość zachowku należnego uprawnionemu.

Ustalając tzw. substrat zachowku należało uwzględnić wartość darowizn poczynionych przez spadkodawcę na rzecz pozwanego (art. 993 k.c.).

Ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wynika, że w skład spadku po S. F. wchodził udział $\frac{2}{3}$ we własności zabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...), położoną w W. przy ul. (...) oraz udział $\frac{2}{3}$ w zwaloryzowanym wkładzie mieszkaniowym związanym ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...), położonym w W. przy ul. (...).

Pierwszy z wymienionych składników majątkowych został wyceniony w opinii z dnia 2 lutego 2021 r. sporządzonej przez biegłą z zakresu szacowania nieruchomości M. G. na kwotę 1.552.226,00 zł ($2.328.340,00 \text{ zł} \times \frac{2}{3}$).

Natomiast z pisma (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 12 października 2020 r. wynika, że wartość wkładu mieszkaniowego związana z lokatorskim prawem do ww. lokalu wynosi 371.000,00 zł. Zatem łączna wartość spadku po S. F. wynosi 1.799.559,00 zł (substrat zachowku).

W przypadku dziedziczenia ustawowego powódce przypadłby w spadku po ojcu udział wynoszący $\frac{1}{2}$ części, zatem należny jej zachówek po S. F. wyniesie 449.889,83 zł, tj. $(1.799.559,00 \text{ zł} / 2)$.

Wobec tego ta wartość podlega uwzględnieniu przy obliczaniu zachowku należnego powódce po ww. spadkodawcy.

Sąd dokonał obliczenia zgodnego z tym, co zrobiła strona powodowa w piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2021 r. (k. 515-516) - znajduje się tam wyliczenie pierwotne wysokości zachowku, przy czym powódka posłużyła się tutaj przy wycenie składnika jakim jest wkład mieszkaniowy mieszkania kwotą, która pochodzi z zaświadczenia spółdzielni i ta kwota jest wiążąca. Nie jest to właściwa kwota, którą podała powódka w pozwie, a którą użył w swoich obliczeniach na karcie 642 pełnomocnik powódki, stąd jest ta różnica niewielka 8 %. Mianowicie tutaj należało liczyć $\frac{2}{3}$ udziału z kwoty 371.000,00 a nie z kwoty 590.326,00 zł. Wiążąca jest ta kwota 371.000,00 jako wartość wkładu, a od tego trzeba wyliczyć udział S. F. $\frac{2}{3}$. Także różnica i to oddalenie dotyczy niewielkiej kwoty która stanowi różnicę pomiędzy wyliczeniem strony powodowej (pismo z dnia 02/11/2022r gdzie przyjęto wycenę tego wkładu mieszkania na 590,326,00 .

Sąd przyjął 371.000,00 i ta różnica jest tutaj widoczna, gdy ustala się udziały, bo udział spadkowy powódki wynosi $\frac{1}{2}$, bo były dwie córki uprawnione do dziedziczenia ustawowego, natomiast udział w zachowku wynosi $\frac{1}{2}$ udziału spadkowego, czyli w sumie $\frac{1}{4}$.

Sąd jedynie częściowo uwzględnił żądanie powódki w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty żądanej tytułem zachowku po ojcu. Powódka domagała się tych odsetek już od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu żądanie odsetek od tej daty nie było zasadne, bowiem jako pierwsze wezwanie pozwanej do zapłaty kwoty tytułem zachowku po zmarłym ojcu S. F. należy uznać doręczenie odpisu pozwu pozwanemu i sformułowania odpowiedzi na pozew, co miało miejsce w dniu 18 maja 2010 r. (k. 94).

Dopiero zatem od tej daty strona pozwana, zgodnie z art. 455 k.c., była zobowiązana do niezwłocznego spełnienia świadczenia. Powódka nie wykazała, aby uprzednio skierowała do pozwanego wezwanie do zapłaty zawierające skonkretyzowane żądanie. Wobec powyższego Sąd od zasądzonej kwoty zachowku należnego powódce odsetki ustawowe za opóźnienie zasądził od dnia 18 maja 2010 r.

W pozostałych zakresie żądanie o zasądzenie odsetek zostało oddalone jak w punkcie drugim sentencji wyroku.

Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu na podstawie art. 98 i 100 k.p.c., stosując zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów, albowiem każda ze stron wygrała niniejszy proces jedynie w części. Na potrzeby rozliczenia kosztów procesu należy uznać, że powódka wygrała spór w 92 %, a pozwana w 8 %. Na podstawie art. 108 k.p.c. Sąd pozostawił wyliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu.

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.